

Nr 30.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303), dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 10 mars 1950 dagtecknad proposition, nr 115, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g **om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947** **(nr 303).**

Härigenom förordnas, att prisregleringslagen den 30 juni 1947¹, vilken jämlikt lag den 3 juni 1949 (nr 317) gäller till och med den 30 juni 1950, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1951.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 421 av herr *Andrén m. fl.* och inom andra kammaren nr 510 av herr *Hjalmarson m. fl.* I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen för sin del måtte giva prisregleringslagen den 30 juni 1947 fortsatt giltighet endast till och med den 31 december 1950 samt att riksdagen måtte understryka, att prisregleringslagen är en fullmaktslag och att priskontrollen bör avvecklas på varje varuområde, där detta kan ske utan påtaglig risk för prishöjningar.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda lagförslaget, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sitt yrkande, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Nu gällande prisregleringslag utfärdades den 30 juni 1947 och trädde i kraft den 1 juli samma år. Lagen gällde ursprungligen till och med den 30

¹ Senaste lydelse av 2 § se 1948:408.

juni 1948 men har därefter successivt förlängts, senast genom lagen den 3 juni 1949, nr 317. Enligt sistnämnda lag har prisregleringslagen erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1950.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av prisregleringslagen ha av Kungl. Maj:t meddelats genom kungörelse den 30 juni 1947 (nr 305). Denna kungörelse gällde ursprungligen till och med den 30 juni 1948 men har sedermera successivt förlängts, senast genom kungörelsen den 3 juni 1949, nr 318, för tiden till och med den 30 juni 1950.

Bestämmelser rörande allmänt prisstopp ha utfärdats dels av statens priskontrollnämnd den 31 oktober 1942 dels ock av Kungl. Maj:t genom kungörelser den 4 juni 1943, nr 310, den 25 maj 1945, nr 209, och den 30 juni 1947, nr 306. Sistnämnda kungörelse, som trädde i kraft den 1 juli 1947 samt gällde till och med den 31 december samma år, har därefter successivt förlängts, senast genom kungörelsen den 29 december 1949, nr 686. Enligt sistnämnda kungörelse har 1947 års kungörelse erhållit fortsatt giltighet för tiden till och med den 30 juni 1950. Prisstoppdagen är i flertalet fall den 31 oktober 1942.

I detta sammanhang må vidare nämnas, att Kungl. Maj:t den 29 december 1949 — på föredragning av dåvarande statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet — utfärdat vissa föreskrifter angående lönsamhetsberäkningar i prisärenden.

I en den 28 januari 1950 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse har *statens priskontrollnämnd* — under erinran att giltighetstiden för prisregleringslagen utginge den 30 juni 1950 — anfört att den gynnsamma ekonomiska utvecklingen och den ökade varutillgången inom landet hade gjort det möjligt för nämnden att efter hand under år 1949 upphäva prisregleringen på vissa områden. Nämnden hade även för avsikt att inom den närmaste tiden upphäva priskontrollen på ytterligare en del områden, främst sådana för vilka en ogynnsam prisutveckling icke ansåges behöva befaras. Med hänsyn till förutsättningarna för inkomststabiliseringspolitiken vore det emellertid erforderligt, att under år 1950 bibehålla prisregleringen på alla de försörjningsviktiga områden, där en prishöjning kunde befaras bli följden av prisregleringens slopande. Det syntes vidare klart, att priskontrollen icke kunde hävas på sådana varuområden, där priserna hölles nere genom subvention av statsmedel.

Sedan nämnden erinrat om att i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag uttalats, att förutsättningar såvitt nu kunde bedömas icke saknades för en förbättring av det ekonomiska läget även i fortsättningen, har nämnden vidare anfört, att en ytterligare förbättring av det ekonomiska läget kunde leda till en begränsning av nämndens verksamhet under första halvåret 1951. Det borde emellertid framhållas att — om icke den ekonomiska utvecklingen under år 1950 bleve utomordentligt gynnsam — ett övergivande av inkomststabiliseringslinjen och subventionspolitiken vid 1950 års utgång kunde komma att resultera i en stark oro på arbetsmarknaden

och en pressning uppåt av prisnivån. Största försiktighet borde därför iakttagas vid bedömning av frågan om förlängning av prisregleringslagens giltighetstid. Nämnden hade på grund härav kommit till den uppfattningen, att prisregleringslagen borde äga fortsatt giltighet under hela budgetåret 1950/51.

Priskontrollnämnden har jämväl framhållit, att även om prisregleringslagens giltighetstid förlängdes på ett år, det stode statsmakterna fritt att begränsa tillämpningen av föreskrifterna i lagen i den utsträckning vartill den ekonomiska utvecklingen kunde föranleda.

I propositionen har *föredragande departementschefen, statsrådet Sköld*, anfört bland annat följande:

»För ett fullföljande av stabiliseringspolitiken i enlighet med de riktlinjer, som uppdragits i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, är det enligt min mening nödvändigt att den statliga priskontrollen upprätthålles jämväl efter den 30 juni 1950, då giltighetstiden för prisregleringslagen utgår. Jag tillstyrker därför, att prisregleringslagen förlänges att gälla även för tiden efter sistnämnda dag.

Beträffande frågan huruvida denna förlängning bör omfatta hela nästkommande budgetår eller kortare tid vill jag erinra om att såväl priskontrollnämnden som nämndens råd enhälligt förordat en förlängning avseende hela budgetåret. Jag ansluter mig till denna mening och förordar således, att prisregleringslagen förlänas fortsatt giltighet för tiden till och med den 30 juni 1951. Jag vill samtidigt erinra om att prisregleringslagen är en fullmaktslag och att en förlängning av lagen för viss tid icke i och för sig innebär, att de särskilda bestämmelserna i lagen skola äga tillämpning under tiden i fråga.

I detta sammanhang vill jag understryka angelägenheten av att priskontrollnämnden fullföljer den av nämnden tillämpade principen att, i samma mån som risker för en ogynnsam prisutveckling på ett visst område icke behöva befaras, avveckla priskontrollen på området i fråga.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan anmärkning.

I *motionerna* framhålls att alla hittills kända omständigheter tala för att priskontrollen bör avvecklas med utgången av innevarande kalenderår och att prisregleringslagen således endast bör förlängas till den 31 december 1950. Att så sker, säga motionärerna, är en naturlig konsekvens av den troliga utvecklingen på samhällsekonomiens och den ekonomiska politikens område.

Utskottet. Genom förevarande proposition föreslås, att nu gällande prisregleringslag skall erhålla fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1951 under det att motionärerna yrka, att lagen skall förlängas allenast till och med den 31 december 1950.

Såsom utskottet framhöll vid fjolårets riksdag bör enligt utskottets uppfattning en allmän statlig priskontroll icke bibehållas längre än vad som

med hänsyn till det ekonomiska läget är nödvändigt. Utskottet vill därför understryka angelägenheten av att priskontrollen på ett visst varuumråde upphäves så snart detta synes kunna ske utan risk för en ogynnsam prisutveckling på området i fråga. En dylik successiv avveckling av priskontrollen tillämpas redan nu, och enligt de av Kungl. Maj:t utfärdade riktlinjerna för den prisreglerande verksamheten under återstoden av innevarande år skall denna princip fullföljas.

På grund av det ekonomiska läget och stabiliseringspolitikens utformning torde prisregleringslagen böra förlängas i varje fall till och med den 31 december 1950.

Att nu söka bilda sig en uppfattning om den ekonomiska situationen under första halvåret 1951 är med hänsyn såväl till den internationella konjunkturutvecklingen som de inom landet väntade förhållandena förenat med stora svårigheter. Av den redogörelse för det ekonomiska läget, som departementschefen lämnat i propositionen nr 237 till innevarande riksdag — vilken redogörelse torde vara den av motionärerna förväntade — framgår, att departementschefen räknar med fria avtalsrörelser beträffande lönerna för det kommande året samt att det nuvarande subventionsförfarandet beträffande vissa varor ej skall tillämpas efter ingången av år 1951, dock att möjligheter böra skapas för att, om så befinner önskvärt, under en övergångstid fortsätta subventioneringen av bomull och hudar, i syfte att erhålla en smidigare prisanpassning samt motverka spekulativa lagringsköp. Med hänsyn bland annat till de ändrade förhållanden, som således äro att emotse, synes det särskilt vanskligt att bedöma den ekonomiska utvecklingen. Det kan dock enligt utskottets uppfattning icke anses uteslutet, att även under första halvåret 1951 en statlig priskontroll på vissa områden visar sig oundgängligen erforderlig för att myndigheterna såvitt möjligt skola kunna behärska utvecklingen. I så fall torde frågan om nya direktiv för priskontrollen senare böra upptagas till prövning. — Härtill kommer att, såsom i olika sammanhang framhållits, prisregleringslagen är en fullmaktslag och att således — även om lagen nu förlänges på ett år — statsmakterna äro oförhindrade att, när så anses kunna ske, besluta, att de särskilda bestämmelserna i lagen ej längre skola äga tillämpning. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att prisregleringslagen nu bör givas fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1951.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte antaga det genom förevarande proposition, nr 115, framlagda lagförslaget oförändrat; samt

B. att motionerna I: 421 och II: 510, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anför, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 april 1950.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Sten, Hallagård, Wistrand, Nils Elowsson, Carl Eric Ericsson*, och Weiland;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Igelsbo, Hellbacken, Ryberg, fru Johansson i Norrköping*, herrar Nilsson i Göteborg, Hagård, fröken Höjer och herr Jansson i Hällefors.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Wistrand* och *Hagård*, vilka ansett, att prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303) borde givas fortsatt giltighet allenast till och med den 31 december 1950 och som till följd därav yrkat, att propositionen måtte bifallas med den ändringen att i den föreslagna lagen orden »den 30 juni 1951» måtte utbytas mot orden »den 31 december 1950».
